

EĞİTİM VE "RAB" İSMİNİ OKUMAK

Bir rivayete göre, Cenab-ı Hakkın (c.c) doksan dokuz ism-i şerifi bulunmaktadır. Peygamber efendimizin (a.s.m) müstesna bir duası olan Cevşen-ül Kebir'de ise, bin bir esma- i ilahiyeden bahsedilmektedir. Bu duada hem İlahi isimler öğretilmekte hem de o isimlerden eman ve yardım dilenmektedir.

Alimlerin çoğunluğuna göre bu ilahi isimler arasında bir isim de, İsm-i Azamdır.

Bir hadiste:

"Allah'ın İsm-i Azam'ı,

"İlahınız bir tek ilâhtır. O'ndan başka ilah yoktur, O Rahman'dır, Rahim'dir." (Bakara, 2/163) ve

"Elif, lam, mim. Allah ki, O'ndan başka ilah yoktur, daima diridir ve (yarattıklarını) koruyup yöneticidir" (Âl-i İmrân, 3 / 1-2)

mealindeki ayetlerde bulunduğu." (Saîd Havva, El-Esas Fi't-Tefsir, I, 288)

ifade edilir. Başka bir hadise göre "namaz kılan birisinin **"Allahümme inni es'elüke bienne leke'l - hamdü la ilahe illa ente'l Mennân Bediü's-semâvat ve'l - ard Zü'l-celali ve'l-ikrâm ya Hay ya Kayyum."** diye dua ettiğini işiten Resulüallah (a.s.m) **"Biliyor musunuz ne ile dua etti?"** diye sormuş, ashabın **"Allah ve Resûlü bilir."** demeleri üzerine, **"Nefsim kudret elinde bulunan Zat-ı Zülcelal'e yemin ederim ki, Allah'a en büyük ismi (İsm-i Azâm) ile dua etti. O İsm-i Azâm ki, Allahımız (c.c) onunla çağırıldığı vakit icabet buyurur ve onunla istenildiği vakit verir"** (Hamdi Yazır, Hak Dini, Kur'an Dili, VI, 4678) buyurmuştur.

Cenab-ı Hakkın (c.c) isimleri arasında hangi isminin İsm-i azam olduğunu analiz edecek değiliz. Çünkü Bediüzzaman Hazretleri

"İsm-i azam herkese göre bir olmaz. Pek çok zâtlar farklı farklı isimleri, İsm-i Azam görmüşlerdir." (Lem'alar, s. 339)

---

demekle, herkesin İsm-i Azamı farklı tespit ettiği bir vakıadır. Çünkü İsm-i Azam, bütün isimler içerisinde gizlidir. Bu nedenle, her insan kainatta azami olarak tecelli eden herhangi bir ismi, İsm-i Azam olarak görebilir.

Kainatta tecelli eden isimler içerisinde, Rab isminin ayrı bir yeri ve ehemmiyeti vardır. Çünkü Allah (c.c), Rab ismi ile nerede ve hangi şeyde tecelli ederse, bütün sıfatları ve çok esması ile orada hazır ve nazırdır. Yani Cenab-ı Hak (c.c) hangi canlıyı terbiye etmiş ise, o terbiyenin arkasında hayat, kudret, hikmet, ilim, şefkat, basar (görme), sem' (işitme), **Musavvir, Müzeyyin** v.s sıfat ve isimlerini görmek ve okumak mümkündür. Bu noktadan bakıldığında Allah isminden sonra en çok tecelli eden, okunan, çağrılan ve zikredilen isim, Rab ism-i şerifidir.

Rab, sözlükte terbiye eden, derece derece, kademeli olarak kemale erdiren anlamına gelir. Kâinatın yaratılışı bir ilk noktadan başlamış ve Kur'an-ı Kerim'de altı gün şeklinde ifade edilen altı devrede son şeklini almıştır. Bu İlâhî irade, bu dünyaya misafir olarak gönderilen varlıklarda da kendini göstermiş, onların da bedenleri yine bir anda değil kademeli olarak yaratılmıştır. Bu misafirlerin en şerefli olan insan, ana rahminde, ana hatlarıyla, altı devre denilebilecek bir kademeli terbiyeden geçmiştir. Bu kademeler nutfe (iki ayrı cinsten hücrelerin birleştiği duru su), alaka (koyu kan), mudğa (bir çiğnem et parçası), azm (kemik), lahm (et), halk-ı cedit (yeni yaratılış, son şekli alma) devreleridir. (Prof. Dr. Alaaddin Başar, *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*)

Bütün alemleri emir dinlemek üzere terbiye eden Allah (c.c), insanları da kendi iradeleriyle emir dinleme veya dinlememeye müsait bir şekilde terbiye etmiştir. Ayrıca insanın istidatları, - eğitim aldığı takdirde - her türlü ilim ve sanatı netice verebilecek tarzda dizayn edilmiştir. Bu çeşit terbiyede çok büyük hikmetler vardır. Zira Allah (c.c.) insanları bu şekilde yaratmakla, bir kısım insanları diğer insanlar üzerine şeref kazanmalarını irade etmiştir. İnsanlık alanında, başta peygamberlik olmak üzere, âlim, şeyh, öğretmen (muallim), belletmen, mürebbi, usta gibi unvanlar ortaya çıkmıştır.

Terbiye ve eğitim işi ile meşgul olan kişilerin, Rab isminden öğrenecekleri çok şeyler vardır. Zira Rab ismi, mahlukatı terbiye ettiği gibi, terbiyenin nasıl yapılacağı hususunda da ders vermektedir. Çünkü en büyük terbiyeci Cenab-ı Haktır. Allah (c.c) bir şeyi her yönüyle terbiye eder. Ona lazım olan tüm ihtiyaçlarını karşılar. En büyük şey en küçüğe göre ayarlanırken, en küçük şeyler de en büyüklere göre tasarlanır. Yaratılıştaki zıtlık ve inatlık yoktur. Büyük, büyüklüğüne güvenip isyan edemediği gibi, küçükler de küçüklüklerine güvenip terbiye dışına çıkamaz. İtaat etmek üzere terbiye edilenlerin isyan hareketlerinde bulunması, elbette düşünülemez.

Peygamberlerin insanları eğitmedeki modeli, Rab ismidir. Çünkü Rab ismi herkese ve her şeye layığını verip, hikmetle karar verir. Peygamberler de Rab isminin cilvesiyle, farklı farklı şeriatlar getirmişlerdir. Şayet kendi zamanlarının ve insanların durumuna uygun şeriatla gelmemiş olsalardı, muvaffak olamazlardı.

Mürşitlerin takip etmesi gereken tarz, hikmetle ve şefkatle terbiyedir. Rab ismine mazhariyet ölçüsünde, muvaffakiyet sağlanır. Tarih boyunca gelen başarılı mürşitlerin sırrı, Rab ismine bağlılıklarıdır. Rab ismine uzaklık ölçüsünde de başarısızlık söz konusu olur.

Öğretmenlerin öğrenci eğitiminde başarılı olmaları için takip etmeleri gereken temel model, yine Rab isminin terbiye sistemidir. Çünkü Cenab-ı Hak (c.c) semavi kitap ve hitaplarda, insanların terbiyesinde şefkat ve hikmetin yanında lütuf ve kahr müesseselerini beraber işletmektedir. Yani insanların terbiyesinde daima fayda gözetilir. Bu faydayı elde etmek için gereken tüm şartlar hazırlanır. Sonra, mükafat ve mücazat ortaya konur. İnsanlara taşıyabilecekleri kadar yük yüklenir. Taşınamayacak yükler teklif edilmez ve yapılacak fiilin neticesi hatırlatılır. Böylece her insanın, bu imtihanı başarabilmesi sağlanır. Maalesef insanlar bu şefkatli imtihanı kendi iradeleriyle aleyhlerine çevirebiliyorlar.

Buna göre öğretmenler, kendi öğrencilerine:

- 1.** Şefkatle muamele etmelidirler. Kendilerine babalarından daha yakın olduğunu ihsas ettirmelidir. Çünkü, şefkatli muamelenin cezalandırmaktan daha etkili olduğu açıktır.
- 2.** Eğitimi hikmetle vermelidirler. Çünkü hikmetsiz yapılan her iş, boş ve beyhude olduğu gibi, hikmetten uzak verilecek eğitim de boş ve faydasız olacaktır. Öğrenciler kabiliyetlerine göre sınıflandırılacak, ileri hedefler belirlenecek ve bu hedeflere göre yönlendirileceklerdir. Cenab-ı Hak (c.c) her çekirdekten farklı bir ağaç ve meyve yaratması gibi, farklı istidatta ve kabiliyetteki öğrencilerin de kendilerine uygun meyve vermeleri sağlanmalıdır.
- 3.** Güçlü bir irade kazandırmalıdır. Zira güçlü irade sahibi olan öğrenciler, belirledikleri hedeflere emin adımlarla ilerleyebileceklerdir. Basit kayıtlar ve engeller ayaklarına dolanıp, hedeflerinden şaşkırtamayacaktır.
- 4.** Eğitimlerine mani olan dış etkenleri kaldırmalıdır. Çünkü, şerri defetmek faydaları teminden önde gelir. Dolayısıyla Allah (c.c) bir şeyi terbiye ederken, hariçten gelecek manileri def' ettiği gibi, öğrencileri yetiştirme gayretinde olan bir öğretmenin de eğitime zarar veren harici etkenleri bertaraf etmeleri şarttır. Yoksa vermeye çalıştığı eğitimin sonuçsuz kalması işten bile değildir.